

"טרסקלי" - איך אפשר לקרוא את זה?

לירון מיכאלי

- א. פתיחה
- ב. שיטת תספוט
- ג. שיטת תספוט ישנים
- ד. שיטת רבוחא
- ה. שיטת הרשב"א
- ו. הקשים בשיטות הראשונים השונות
- ז. בירורים בשיטות השונות
- ח. סיום

א. פתיחה

נושא הסוגיה: "טרסקל" - אפשרות של מציאות מקום ד' על ד' במשנה.

במאמר: ברור שיטות הראשונים השונות בהבנת מהלך הגמ'.

בטרם נפתח בסוגיה עצמה, נבחן את השתייכותה למהלך הכללי של הגמ' (ד ע"א - ה ע"א), בברור האם צריך מקום ד' על ד', על מנת שעקירה תחשב עקירה והנחה תחשב הנחה, כי אם אין מקום דע"ד אין זה "מקום חשוב", ועקירה והנחה צריכות "מקום חשוב"³ כדי להיות חלק ממלאכת הוצאה.

בתחילה מובאים בגמ' נסיונות להוכיח שכלל לא צריך מקום דע"ד כדי לעקור או להניח: ר"ע - 'קלוטה כמי שהונחה', רבי - הנחה ע"ג זיז כלשהו, רבי (2) הזרק מרה"ר לרה"ר דרך רה"י חייב, אחרים - עמד אחר וקבלה. כאשר נסיונות אלו נדחים, מנסה הגמ' להוכיח שבאמת צריך מקום ד' על ד', ובמשנה מדובר שיש מקום דע"ד ע"י אמצעי חיצוני, ר' אבא - טרסקל שגודלו ד' על ד' או בלי אמצעי חיצוני (שוחה, גומא, ננס). במסקנה מבניה הגמ' שצריך מקום דע"ד, ויד היא דבר מיוחד שלעצמו נחשב כדע"ד.

סוגייתנו כפי שמופיעה בדף ה ע"א:

אמר רבי אבא מתניתין כגון (שקבל בטרסקל) והניח על גבי טרסקל דאיכא נמי הנחה והא ידו קתני תני טרסקל שבידו התינח טרסקל ברשות היחיד אלא טרסקל שברשות הרבים רשות היחיד הוא לימא דלא כרבי יוסי ברבי יהודה דתניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר נעץ קנה ברשות הרבים ובראשו טרסקל זרק ונח על גביו חייב דאי כרבי יוסי ברבי יהודה פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונתן לתוך ידו של עני אמאי חייב מרשות

¹ ע"פ רש"י בדף ה ע"א טרסקל משמעו סל. מעתה בכל מקום שכתב טרסקל הכוונה לסל.

² משמעות שם המאמר היא כפולה: א. המילה "טרסקל" לנתקל בה בפעם הראשונה אינה מובנת.

ב. במאמר נראה כיצד ניתן לקרוא את סוגיית "טרסקל" בכמה אופנים שונים.

³ ע"פ רש"י בדף ד ע"א ד"ה "מעל": "מעל גבי מקום ד' דהוי חשוב למהוי הנחתו הנחה ועקירתו עקירה".

היחיד לרשות היחיד קא מפיק אפילו תימא רבי יוסי ברבי יהודה התם למעלה מעשרה הכא למטה מעשרה קשיא ליה לרבי אבהו מי קתני טרסקל שבידו והא ידו קתני...

חלקי הסוגיה:

- א. העמדת ר' אבא בטרסקל.
- ב. קושיה. ר' אבא לא יסתדר עם המשנה, ברה"ר.
- ג. תרוץ. הוא לא מסתדר רק אליבא דר' יוסי.
- ד. ר' אבא מסתדר גם אליבא דר' יוסי.
- ה. דחיית ר' אבא.

נקודות הטענות ברור בסוגיה:

1. "אלא טרסקל שברה"ר רה"י הוא" - מהי המציאות המדוברת?
2. "ר' יוסי ב"ר יהודה אומר נעץ קנה" - מהי המציאות המדוברת?
3. "לימא דלא כר' יוסי ב"ר יהודה" - האם שלב זה יכול להשאר כמסקנה?
4. "התם למעלה מי' הכא למטה מי" - היכן נקודת החידוש ב"למעלה מ-י" או ב"למטה מ-י"?

בברור הנקודות שציינו, נחלקו הראשונים:

ב. שיטת תוספות

תוס' בד"ה 'כאן', דף ה ע"א:

קשה לר"י מה עלה על דעתו של המקשן דע"כ ידע דמתניתין מיירי למטה מי' בלא פירכא דר' יוסי בר' יהודה דכל למעלה מי' הוי מקום פטור ולא מחייב לכ"ע ואם כן מאי פריך מרבי יוסי ברבי יהודה הא מילתא דפשיטא היא דלמטה מי' לא הוה רשות היחיד דהא תנן לקמן בהזורק (לקמן ד' צט ע"א) חולית הבור והסלע שהם גבוהים י' ורחבים ד' הנוטל מהן והנותן על גבן חייב פחות מכן פטור ופשיטא דרבי יוסי ברבי יהודה לא איירי אלא למעלה מי'.

הבנת תוס' את מהלך הגמ' (הנראית כפשט הדברים): מציאות הטרסקל על ידו של עני, מדובר כשידו של עני למעלה מי', מכמה סיבות:

- א. הגמ' אומרת "אלא טרסקל שברה"ר רה"י הוא", ולא תתכן מציאות של רה"י בפחות מעשרה טפחים: "דפשיטא היא דלמטה מי' לא הוה רה"י" (תוס' ד"ה כאן).
- ב. משמע מתוס' שהבין שחידוש הגמ' למסקנה שמדובר במשנה בלמטה מי', משמע שעד כה הבינו בגמ' שמדובר במשנה למעלה מי'.

בנוסף לזאת צ"ל שאומרים "גוד אחית מחיצתא", כדי לתת גדר מחיצות י' לטרסקל שעל ידו של העני.

על פי זה, קושיית הגמ' היא: אם אתה מעמיד בטרסקל שרחבו דע"ד ובגובה י', אזי ברה"י אין בעיה וממילא הכל נחשב רה"י, (כפי שמסתבר מדף ז ע"ב - ח ע"א), "אבל ברה"ר רה"י הוא", משום שלכאורה מתקיימים כל התנאים ע"מ להחשיב טרסקל זה כרה"י. אם כן כיצד אתה רוצה לחייב את בעה"ב המניח בטרסקל שבידו של עני, הנמצאת בגובה י' טפחים, הרי טרסקל זה חשוב כרה"י ולא מתקיים כאן דין מוציא מרה"י לרה"ר שחייב?

מנסה הגמ' לתרץ: נאמר שמשנתנו אינה כר' יוסי ב"ר יהודה, שהוא בעל הדעה בדף קא ע"א שקנה הנעוץ ברה"ר, בגובה י', ועליו טרסקל - הזורק לתוכו יתחייב מדין מוציא מרה"ר לרה"י, כי אומרים "גוד אחית מחיצתא", ולכן מקבל הטרסקל שע"ג הקנה גדר רה"י. אבל הרבן החולקים על ר"י ב"ר יהודה בדף קא, סוברים שלא אומרים "גוד אחית מחיצתא" באופן זה, ולא יהיה גדר רה"י לטרסקל שעומד על קנה הנעוץ ברה"ר בגובה י' לכן הזורק לתוכו יפטר. הוא הדין במשנתנו, לא יהיה לטרסקל שעל יד העני, הנמצאת בגובה י', גדר רה"י, כי לא אומרים "גוד אחית מחיצתא", ולטרסקל יהיה גדר רה"ר ומשנתנו כחכמים ולא כר' יוסי ב"ר יהודה. על כך עונה הגמ' שמשנתנו מדברת כשיד העני למטה מ' ולכן הטרסקל שעל יד העני יחשב כרה"ר גם לר' יוסי, ורק בלמעלה מ' נתן ר' יוסי גדר רה"י לטרסקל שע"ג קנה/יד.

ר"י, בתוס', מתעורר לשאלתו על הה"א של הגמ' לומר שמשנתנו כחכמים, שלשיטתם גם כשהטרסקל למעלה מ' אין לו גדר רה"י אלא גדר רה"ר - וזה לא ייתכן שהרי לכו"ע למעלה מ' ברה"ר זהו מקום פטור, אם כך טרסקל זה יחשב מקום פטור ומי שיניח בתוכו צריך להיות מותר. לכן שולל תוס' בכלל את הה"א לומר שמשנתנו מדברת למעלה מ', ותמה על הה"א של המקשן, ונשאר בקושייתו.

לסיכום:

"אלא טרסקל שברה"ר רה"י הוא" - מבין תוס' שהמציאות היא שהיד נמצאת מעל לגובה י'. ר' יוסי ב"ר יהודה אומר נעץ קנה" - מדובר שהטרסקל נמצא על קנה והקנה בגובה י' ועליו הטרסקל. "לימא דלא כר"י ב"ר יהודה" - לתוס' אין שום ה"א שאפשרות כזו תשאר למסקנה, ואין מקום לה"א כלל. "התם למעלה מ' הכא למטה מ'" - החידוש הוא שבמשנה מדובר שהטרסקל נמצא מתחת לגובה י'.

ג. שיטת תוספות ישנים

התוס' ישנים (מודפס בצד תוספות ד"ה כאן):

אמר מהר"ש דמעקרא ס"ד דמתניתין איירי למעלה מ' ושולי הכלכלה למטה מ' - ול"ל גוד אחית והווי שולי הכלכלה רשות הרבים.

התוס' ישנים מסביר באופן אחר את מהלך הגמ' וע"י כך נמנע מקושיית ר"י בתוס'. הוא מבין

שהגמ' הבינה בה"א שמציאות הטרסקל היא כאשר ידו של עני נמצאת מתחת לגובה י' ושולי הטרסקל מתחת לגובה י', אבל שפתו עולה למעלה מגובה י', ומבינה הגמ' שמציאות כזו תתן לטרסקל גדר רה"י, וממילא א"א לחייב את בעה"ב המוציא חפץ לטרסקל זה. כי הוא מוציא מרה"י לרה"י.

מנסה הגמ' לתרץ, שאולי נאמר שמשנתנו אינה כר' יוסי ב"ר יהודה, שהוא בעל הדעה בדף ק"א ע"א, שקנה נעוץ ברה"ר, שגבהו למטה מ' והטרסקל שעליו שפתו למעלה מגובה י', ולפיו טרסקל כזה נחשב רה"י כי אומרים גוד אחית משפת הטרסקל, ולכן הוא לא כמשנתנו, ומשנתנו תהיה אליבא דחכמים שחולקים עליו שם, וסוברים שבמקרה כזה לא אומרים גוד אחית משפת הטרסקל, וממילא שולי הטרסקל נחשבים רה"ר, כי החפץ מונח בחלק של רה"ר מתחת לגובה י'.

באה הגמ' ואומרת שניתן להעמיד את משנתנו גם כר' יוסי ב"ר יהודה. בנקודה זו תו"י וכן הפני יהושע (ד"ה "אמנם" דף ה ע"א) שסובר כמותו, השאירו את הדברים עלומים. לכך יש לנו שתי אפשרויות להסביר את המהלך הזה בגמ':

א. "התם למעלה מ' הכא למטה מ' - החידוש הוא בגמ' בדף קא ע"א שמדובר בלמעלה מ'. כלומר: ר' יוסי שנתן לטרסקל גדר רה"י, (באופן שדברנו קודם), מדובר שהטרסקל כולו למעלה מ' ובמקרה כזה יש לטרסקל גדר רה"י, כי הטרסקל כולו למעלה מ'. אבל במשנתנו מדובר שחלקו של הטרסקל ברה"ר וחלקו ברה"י וזה קרוי למטה מ', בזה יודה ר' יוסי שלא אומרים גוד אחית כי חלק מהטרסקל (שוליו) נמצאים בתוך י'.

ב. "התם למעלה מ' הכא למטה מ' - החידוש הוא שמשנתנו מדברת למטה מ'. כלומר: ר' יוסי שנתן לטרסקל גדר רה"י מדבר על טרסקל שחלקו למעלה מ' וחלקו למטה מ' ובמקרה כזה אומרים גוד אחית - משפת הטרסקל ולכן הטרסקל נחשב רה"י, אבל במשנה מדובר בטרסקל שכולו למטה מ', ובמקרה כזה גם ר' יוסי יודה שהטרסקל נחשב רה"ר.

לסיכום:

"אלא טרסקל שברה"ר רה"י הוא" - מדובר בטרסקל שחציו למטה וחציו למעלה מ'.
 "ר' יוסי ב"ר יהודה אומר נעץ קנה" - מדובר בטרסקל שחציו למטה וחציו למעלה מ'.
 "לימא דלא כר' יוסי ב"ר יהודה" - אפשר לומר שישאר כך למסקנה, אליבא דחכמים הטרסקל שחלקו למעלה וחלקו למטה נחשב רה"ר ולכן בע"ה יתחייב בהוצאתו.
 "התם למעלה מ' הכא למטה מ' ניתן להסביר בשני אופנים. א: החידוש שבגמ' בדף ק"א ע"א שמדברת שכל הטרסקל למעלה מ' ובמשנה מדובר שחלקו למעלה וחלקו למטה, ולכן הטרסקל כרה"ר. ב: החידוש שמשנתנו למטה מ' ולכן הטרסקל כרה"ר גם לר' יוסי.

ד. שיטת רבוותא

שיטתם מובאת ברשב"א בדף ה ע"א, ד"ה "הא" (כן נראה מהריטב"א בערוכין לג ע"א, ותוס' רי"ד קב ע"א).

הם לומדים את מהלך הגמ' כתוס', אך בשונה ממנו, להם יש ה"א להעמיד את המשנה בטרסקל למעלה מ'. גם הם סוברים שלמעלה מ' ברה"ר הוא מקום פטור, אך במשנתנו גם כשנעמיד שהיד למעלה מ', בעה"ב המניח בטרסקל שעל יד העני יתחייב, וזאת משום שכנו שהמוציא משוי למעלה מ' חייב כמו משא בני קהת (צב ע"א) וכן המעביר ד' אמות ברה"ר למעלה מ' חייב. כמו כן מי שנותן לתוך ידו של עני הנמצאת למעלה מ' טפחים ברה"ר יתחייב. כלומר, לשיטתם, שונה הגדר של טרסקל ע"ג יד מטרסקל שע"ג קנה, שיד היא חלק מהגוף, ולכן "מה שמונח בגופו של אדם הרי הוא כמונח למטה בין רגליו לא עשו למעלה מ' ברה"ר שהוא מקום פטור אלא במה שאינו בידי אדם" (ר"מ ב"ר שניאור בריטב"א בערובין לג ע"א) אבל מה שא"כ בטרסקל שע"ג קנה, שלא נאמר שמה שמונח למעלה מ' נחשב כמונח בקרקע, לעומת ר"י ב"ר יהודה שסיבור שכמו יד כך קנה ועליו טרסקל, אומרים גוד אחית להחשיב את מה שמונח בטרסקל כמונח ברה"י, ולכן לפי שיטתו המשנה לא מסתדרת, כי הדין לפיו צריך להיות שפטור כי מוציא מרה"י לרה"י.

על כך עונה הגמ' שנעמיד את המשנה בלמטה מ' ולכן היד נחשבת כרה"ר גם לפי ר"י ב"ר יהודה.

לסיכום: בשונה מתוס' הוא יסביר את נקודת "לימא דלא כר' יוסי ב"ר יהודה" כאפשרות שיכולה להשאר למסקנה אליבא דחכמים, שלשיטתם טרסקל על ידו של אדם למעלה מ' נחשב כמונח בקרקע (וממילא רה"ר).

ה. שיטת הרשב"א

דבריו מובאים בחידושו למס' שבת דף ה ע"א ד"ה "הא", וכן לומד ה"שפת אמת" בדף ה ע"א ד"ה "ובזה נראה".

הרשב"א בהסבירו את מהלך הגמ' הולך בכיוון אחר, וע"י כך נמנע מקושיית תוס' - "ומסתבוא לי דקושיא מעיקרא ליתא".

הרשב"א מסביר ששאלת הגמ', שטרסקל שברה"ר צריך להיות רה"י, אין משמעות הדברים שמדובר בלמעלה מ' ולכן הטרסקל שעל ידו של עני יקבל גדר רה"י (וזאת בגלל קושית התוס' שכל למעלה מ' הוא מקום פטור), אלא קושייתה שהטרסקל הזה שבתוך י' לא צריך להיות רה"ר, אמנם לא רה"י אבל לא רה"ר. זאת משום שכמו שקנה או עמוד בתוך י' מקבלים גדר רשות, כרמלית או מקום פטור, כך גם טרסקל שעל ידו של עני בתוך י' יקבל גדר כרמלית (כי יש בו ד' על ד'), ולכן כשבעל הבית מניח בטרסקל שבידו של עני יפטר כדן מוציא מרה"י לכרמלית. על כך עונה הגמ' שנאמר שמשנתנו אינה כריב"י, שהוא בעל הדעה בדף קא ע"א, שטרסקל על קנה גבוה מ' חולק רשות לעצמו להיות רשות דאורייתא - רה"י למעלה מ' - י', אם כך כ"ש אצלנו שמדובר בטרסקל על ידו של עני הנמצאת בתוך י' שיחלוק רשות לעצמו להיות רשות דרבון - כרמלית, ולכן, לפיו, בעה"ב המניח בטרסקל זה יפטר כדן מוציא מרה"י לכרמלית.

אולם את משנתנו נעמיד כחכמים שחולקים על ר' יוסי בדף קא ע"א וסוברים שאין כלים חולקים

רשות לעצמן וכמו שטרסקל על קנה הגבוה מי' לא מקבל דין רה"י, כך אצלנו אין לטרסקל דין כרמלית, כי הוא לא חולק רשות לעצמו, וממילא בעה"ב המניח על ידו של עני יתחייב כדין המוציא מרה"י לרה"ר.

מתרצת הגמ' שניתן להעמיד את משנתנו כר' יוסי בר' יהודה, באופן זה: כשר' יוסי אמר שכלי יחלוק רשות לעצמו, מדובר למעלה מי', שאין שם רשות שתבטל את הכלי מלהיות רשות, אבל למטה מי' שיש שם רה"ר, הכלי שע"ג היד לא יחלוק רשות לעצמו כי רה"ר תבטל אותו. לכן אצלנו, שמדובר שהטרסקל למטה מי' בתוך רה"ר ודאי שלא יחלוק רשות לעצמו, אלא יתבטל לרה"ר ולכן בעה"ב המוציא לידיו של עני יתחייב כדין מוציא מרה"י לרה"ר.

לסכום: "אלא טרסקל שברה"ר רה"י הוא" - מדובר שהטרסקל למטה מי'.

"ר' יוסי בר' יהודה אומר נעץ קנה" - מדובר שהטרסקל למעלה מ-י'.

"לימא דלא כר' יוסי בר' יהודה" - יש מקום להעמיד כחכמים כשהטרסקל למטה מי' ולא חולק רשות לעצמו.

"התם למעלה מי' הכא למטה מי'" - החידוש הוא שמשנתנו מדברת בלמטה מי' ושם ר' יוסי מודה שהטרסקל ע"ג היד לא יחלוק רשות לעצמו.

הנקודות שהובאו בראשונים יובאו להלן בטבלה מסכמת:

"אלא טרסקל שברה"ר רה"י הוא" =א= באיזו מציאות מדובר?

"ר' יוסי בר' יהודה אומר נעץ קנה..." =ב= באיזו מציאות מדובר?

"לימא דלא כר' יוסי בר' יהודה" =ג= האם יש מקום להשאיר שלב זה כמסקנה?

"התם למעלה מי' הכא למטה מי'" =ד= איפה נקודת החידוש במשפט זה?

ד	ג	ב	א	
החידוש בהעמדה במשנה שהטרסקל למטה מי' טפחים	בשום אופן אין הו"א שמשנתנו אינה כר' יוסי	הטרסקל שעל הקנה נמצא למעלה מי' טפחים מע"ג הקרקע	היד והטרסקל למעלה מי' טפחים מע"ג קרקע	תוס' ד"ה כאן
"	יש הו"א להעמיד כחכמים בלמעלה מי' טפחים והטרסקל נחשב כרה"ר	"	"	רבוותא (כפי שמובאים ברשב"א)
שני אופנים: או שהחידוש בדף קא ע"א ששם מדובר שהטרסקל כולו למעלה מי', או שהחידוש במשנה שהטרסקל כולו למטה מי'	ניתן להעמיד כחכמים, כשהטרסקל חלקו למעלה וחלקו למטה מי' טפחים ונחשב כרה"ר	כנ"ל	הטרסקל חלקו למטה מי' טפחים וחלקו למעלה מי' טפחים	תוספות על ישנים' התוס' (פנ"י)
החידוש שר' יוסי סובר בלמטה מ-י' שכלי לא יחלוק רשות לעצמו	יש מקום להעמיד כחכמים, טרסקל למטה מי' - לא חולק רשות לעצמו ויחשב רה"ר	הטרסקל למעלה מי' טפחים	הטרסקל למטה מי' טפחים	רשב"א (שפ"א)

1. הקשיים בשיטות הראשונים השונות

בתוס' - הוא נסאר בקושיא על מהלך הגמ', דבר שאינו רצוי.

בתוס' ישנים - דחק קצת בהעמדת מציאות שאינה נראית כפשט הסוגיה.

ברבותא - קושיות הרשב"א:

א. שהמשנה דיברה בעומד, וסתם אדם שעומד אין ידיו למעלה מי'.

ב. אם תאמר שסתם המשנה מדברת אף למעלה מי', אז כיצד מעמידה הגמ' את דברי ר' יוסי בלמטה מי'?

ג. מהירושלמי (נראה בהמשך) משמע שחייבים להעמיד את המשנה שיד העני למטה מ-י'.

ברשב"א - לדבריו כשאומרת הגמ' אלא טרסקל שברה"ר רה"י הוא, אין הכוונה שהוא באמת רה"י, אלא המשמעות היא לומר שזה לא רה"ר. וזה קצת קשה כדברי החלקת בנימין (ד"ה אולם): "חדא דהעיקר חסר מן הספר ועוד דפשטות לשון הגמרא דקאמר אלא טרסקל שברה"ר רה"י היא... ודאי משמע שלפי הס"ד הוה סבר דמתניתין נמי מיירי למעלה מי'". (וצריך להסתייג ולומר שמצינו בגמ' בדף ו ע"א שהגמ' משתמשת בביטוי "...הבקעה בימות החמה רה"י... ואמאי קרי לה רה"י לפי שאינה רה"ר" ואולי זה המקור לדברי הרשב"א).

2. בירורים בשיטות השונות

בירור א

נראה ע"פ מה שאמרנו לעיל שהתוס' ותוספות ישנים, שותפים לעקרון אחד: אין חילוק בין טרסקל ע"ג קנה למעלה מי', לבין טרסקל שמונח ע"ג ידו של אדם למעלה מי'. לפי חכמים כמו שחפץ ע"ג טרסקל שנמצא ע"ג קנה למעלה מי' לא נחשב מונח ברה"ר, כך גם חפץ ע"ג טרסקל שנמצא בידו של אדם למעלה מי' לא נחשב מונח ברה"ר. [לעומתם ר' יוסי בר' יהודה סובר שכמו שחפץ ע"ג טרסקל שנמצא ע"ג קנה למעלה מי' נחשב כמונח ברה"י כך גם חפץ ע"ג יד שנמצאת למעלה מי' נחשב כמונח ברה"י, משום שאומרים "גוד אחית", נראה שכך גם הבין השפת אמת (ד"ה "לימא דלא" לגבי החילוק בין יד לקנה) שלמד מכאן שאומרים גוד אסיק אפילו במידי דמטלטל, כלומר שאין חילוק בין טרסקל ע"ג יד לבין טרסקל ע"ג קנה]. כמו כן משמע מתוס' ד"ה "התם", דף ו ע"א: "ומוציא ומושיט ומעביר ד' אמות ברה"ר דרך למעלה מ-י' דחייב אע"ג דאי הוה מנח ליה למעלה מ-י' פטור" כלומר למעלה מ-י' אין גדר רה"ר. וכן נראה מתוס' בעירובין דף לג ע"א ד"ה "והא": "דהא דמחייב ב"הזורק" מעביר למעלה מ-י' היינו דוקא בדלא נח למעלה מ-י'".⁴

⁴ צריך לציין את התוס' בדף קב ע"א בד"ה "הוציאו" שכותבים: "ודמי לטרסקל דאמר בפ"ק (דף ה ע"א) דלמטה מ-י' הוה רה"ר והכא אפילו למעלה מ-י' בטל אגב רה"ר...". כלומר בניגוד למה שאמרנו קודם, הנחה למעלה מ-י' בגופו

מנגד עומדים רבוותא (כפי שמופיעים ברשב"א), הריטב"א בעירובין לג ע"א ותוס' רי"ד אצלנו בדף קב ע"א, הם סוברים שבשיטת חכמים יש לחלק בין טרסקל ע"ג קנה לבין טרסקל ע"ג ידו של אדם, הם סוברים שאדם וכל איבריו בטלים לגבי הרשות בה הם נמצאים, לעומת קנה ועליו טרסקל שאינו בטל לרשות שעומד בה. לכן, לשיטתם, ניתן להעמיד, למסקנה, שמדובר שהעני עומד ברה"ר והטרסקל על ידו של העני הנמצאת למעלה מ', והחפץ שעליו יחשב כמונח ברה"ר כי מה שמונח בגופו של אדם הרי הוא כמונח בין רגליו. בשיטתם הולכים גם "שו"ע הרב" סימן שמז סעיף ב' והמהר"ל בספרו "חדושי גור אריה" בדף ה ע"א ד"ה "הכא".

שיטת ביניים היא שיטתו של הרשב"א, כאשר לפיו צריך לחלק ולומר, כלשונו:

דמוציא למעלה או המעביר למעלה מעשרה דחייב על כרחין דוקא באדם אחד שעמד לפוש דעקירת גופו והנחת גופו כעקירת והנחת חפץ דמי... אבל אם הניחה במקום אחר דוקא כשהניחה למטה משלושה... אבל אם העבירה למעלה מ' - והניחה למעלה מ' - פטור.

כלומר שלא כתוס' הסוברים שבכל מקום מה שמונח על ידו של אדם למעלה מ' - ברה"ר, לא נחשב כמונח ברה"ר, לומד הרשב"א שיש פעמים שדבר המונח בידו של אדם למעלה מ' - ברה"ר, נחשב כמונח בקרקע, כגון כאשר האדם עצמו יוצא עם חפץ שנמצא אצלו למעלה מ' - הרמב"ם בפרק יג הלכה ב כותב:

ידו של אדם חשובה לו כד' על ד'... וכן אם היה עומד באחת משתי רשויות אלו ופשט ידו לרשות שניה ועקר החפץ ממנה או מיד האדם העומד בה והחזיר ידו אליו חייב ואע"פ שלא הניח החפץ במקום שהוא עומד בו הואיל והוא בידו הרי הוא כמונח בארץ.

המגיד משנה על הרמב"ם לומד שצריך לחלק בין אם יד העני למטה מ' ובין אם היא למעלה מ' "ובירושלמי מפרש שאין חיוב בבעה"ב אלא כשידו של עני תוך י' לרה"ר ולזה נראה שהסכים הרשב"א ז"ל ויש חולקים".

הירושלמי אליו מתכוון המ"מ נמצא בשבת דף ד ע"א - ע"ב: "העני חייב ובעה"ב פטור אמר רב יהודה אמר שמואל והוא שתהא ידו של עני בתוך י' לקרקע".

יוצא מדבריו שהוא נוקט כשיטת הרשב"א ולומד שבעה"ב הנמצא ברה"י צריך להניח על ידו של עני הנמצא ברה"ר וידו למטה מ' - כדי להתחייב.

מרכבת המשנה על הרמב"ם שם: "והנראה מלשון רבינו דלא בעינן יד עני תוך עשרה ודלא כהירושלמי שהביא המ"מ, דכיוון דקיי"ל המעביר חפץ דרך עליו חייב כרבא, ס"ל לרבינו דה"ה בשעת עקירה והנחה לא בעינן שיהא החפץ תוך עשרה..." ונראה שהולך בשיטת רבוותא.

בירור ב

עוד נראה שבמחלוקת הרשב"א עם תוס', תוס' ישנים ורבוותא, עומדת נקודה עקרונית (שאו"ל) היא הגורמת להתפצלות השיטות), כאשר, לפי תוס' ורבוותא, פשוט לגמ' מתחילה שיד האדם נמצאת למעלה מ' טפחים, או בגלל שתי הסיבות שמנינו בשיטת תוס', או מפני שסתם יד אדם נמצאת למעלה מ-י', או מפני שהמשנה דברה בסתמא בין בלמעלה מ-י' ובין למטה מ-י'.

הרשב"א בניגוד אליהם, מתעקש להעמיד שיד האדם נמצאת בתוך י'. בדבריו הוא מונה שלוש סיבות לכך הדוחות את סיבותיהם של הנ"ל.

בירור ג

נקודה אחרונה: לפי תוס', תוס' ישנים ורבוותא תרוץ הגמ' הסופי הוא תרוץ טכני, שמעמיד את המשנה במציאות אחרת וע"י כך נפתרות הקושיות. משא"כ בשיטת הרשב"א, תרוץ הגמ' הסופי הינו תרוץ מהותי שונה, בה"א הבינה הגמ' שכלי יחלוק רשות לעצמו כאשר הוא ברו"ה, אליבא דר' יוסי ב"ר יהודה, ולמסקנה מבינה הגמ' שהכלי לא יחלוק רשות לעצמו כאשר הוא ברה"ר, גם אליבא דריב"ל'.

ח. סיום

אנו, אין לנו אלא את דברי הרב קוק זצ"ל לבנו הרב צבי יהודה זצ"ל: "ובעת הלימוד עם צעירים, להזכיר, עד כמה שאפשר את חילוקי השיטות וענפיהן הראשיים... ומה טוב יהיה אם תתרגל להניח על הכתב את תמצית הסוגיה וחילוק שיטותיה אפילו בלא חידוש, וק"ו כשיזדמן הדבר, כאשר אקוה, שיולדו לך הערות וסברות מיוחדשות בעה"י..." (אגרות הראי"ה ד, אגרת אד).